

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examiner en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1 De identiteit van Medusa

1 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

(Lodewijk XIV wilde controle over de kunsten in zijn rijk, omdat) hij kunst wilde inzetten (als propagandamiddel) om zijn positie / status als (absoluut) vorst te bevestigen / verheerlijken.

2 maximumscore 2

Aan de Europese hoven was er interesse voor (de cultuur van) de klassieken, omdat (twee van de volgende):

- de klassieke periode geassocieerd werd met macht / aanzien (met een eeuwigheidswaarde).
- in de klassieke periode de eerste fundamenteën van wetenschappen (zoals filosofie, wiskunde, geschiedenis) / van geleerdheid werden gelegd.
- de Griekse of Romeinse beschaving een toonbeeld vormde van goed bestuur / rechtvaardige (democratische) staatsinrichting.
- de Griekse of Romeinse beschaving een voorbeeld was van een (langdurige) succesvolle / (cultureel) hoogstaande/hoogontwikkelde beschaving.
- zeventiende-eeuwse vorsten zich (vaak) identificeerden met de macht/onoverwinnelijkheid van de goden in de mythologische verhalen.
- kennis van de klassieken / mythologische verhalen aantoonde dat de hoveling een ontwikkeld mens was / tot de elite behoorde.
- hoven zich op deze wijze in een (westerse) traditie plaatsten en zich daar graag als verlengde van presenteerden.

per juist antwoord

1

3 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De tekst is goed verstaanbaar (omdat er maar één stem is).
- Er is sprake van beperkte begeleiding / basso continuo / muziek is ondergeschikt aan de tekst.
- Er wordt sprekend gezongen (recitatief) / het ritme van de zang is leidend.
- Er is sprake van een solist die instrumentaal begeleid wordt (monodie).

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 2

- woede (een van de volgende): 1
 - (gebaren en bewegingen) Medusa loopt (dreigend) met grote stappen / met grote (zwaaiende) armbewegingen naar voren (omdat ze boos is op de wreedheid van Athene / op Athene die haar vervloekt heeft).
 - (gebaren en bewegingen/lichaamshouding) Medusa heft haar armen (met gespreide vingers) omhoog en/of toont haar gebalde vuisten (omdat ze boos is op de wreedheid van Athene / op Athene die haar vervloekt heeft).
 - (lichaamshouding) Medusa staat wijdbeens (omdat ze boos is op de wreedheid van Athene / op Athene die haar vervloekt heeft).
 - (mimiek) Medusa fronst haar wenkbrauwen (omdat ze boos is op de wreedheid van Athene / op Athene die haar vervloekt heeft).
- trots/triomf (een van de volgende): 1
 - (gebaren en bewegingen) Medusa spreidt/strekt haar vingers/handen naast het hoofd / gericht naar haar haar (is trots op haar slangenhaar).
 - (mimiek) Medusa lacht (gemeen / spottend) (en triomfeert over Athene / is trots op de macht die ze nu heeft).
 - (gebaren en bewegingen) Medusa loopt zelfverzekerd rond / beweegt haar armen van de ene naar de andere kant (en triomfeert over Athene / is trots op de macht die ze nu heeft).
 - (gebaren en bewegingen) Medusa spreidt haar armen (en lacht) (en triomfeert over de macht die ze nu heeft).
 - (mimiek) Medusa kijkt het publiek (uitdagend) aan / met open ogen en/of stuurt haar blik van links naar rechts (en triomfeert over Athene / is trots op de macht die ze nu heeft).
 - (gebaren en bewegingen) Medusa rolt met haar tong / steekt haar tong uit (ze doet triomfantelijk een slang na).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 3

drie van de volgende:

- (dynamiek) De frasen/zinnen (door de koren) worden (tijdens het gehele stuk) luid gezongen.
- (klankkleur) De stemmen (van de koren) klinken (tijdens het gehele stuk) energiek / opgejaagd.
- (toonhoogte) De gezongen frasen/zinnen (door de koren) laten een stijgende melodelijn horen.
- (toonhoogte) De gezongen frasen/zinnen “zet hem op” en “geef het op” worden afwisselend hoog en laag gezongen (bijvoorbeeld vanaf tijdcode 00:21).
- (vorm) De gezongen frasen/zinnen (door de koren) wisselen elkaar af en/of reageren op elkaar.
- (vorm) De gezongen frasen/zinnen zijn afwisselend kort en lang.

per juist antwoord

1

6 maximumscore 2

Volgens sommige historici vergeleek Lodewijk XIV zich graag met de figuur Perseus, omdat Perseus (twee van de volgende):

- een halfgod is / over buitengewone krachten beschikt / glorieuze / spectaculaire acties uitvoert (Lodewijk XIV schreef zichzelf ook goddelijke eigenschappen toe).
- mensen bevrijdt van (binnen- en buitenlandse) dreigingen / monsters (en door zich daar mee te vergelijken probeerde Lodewijk XIV wellicht het vertrouwen van de Fransen te winnen / de Fransen te overtuigen van zijn oorlogspolitiek).
- een held / onoverwinnelijk is / alle vijanden overwint.
- slim / vindingrijk is (listen bedenkt om vijanden te verslaan).
- een krachtig leider was (en Lodewijk XIV wilde zo gezien worden).

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 2

- (geen) Rihanna is (half)naakt / heeft een (halfopen) mond / gladde / glanzende huid / is (mooi / sexy) opgemaakt/verzorgd / bedekt haar (blote) borsten, waardoor de aantrekkelijke buitenkant van Medusa aandacht krijgt / Medusa als een (lust)object / stereotiepe, verleidelijke vrouw (vanuit de mannelijke blik bezien) wordt neergezet (waarbij de aandacht voor de figuur Medusa als brenger van angst en verwoesting ontbreekt). 1
- (wel) een van de volgende: 1
 - Rihanna kijkt zelfbewust / met kin omhoog naar beneden / lijkt op de beschouwer neer te kijken (hautain), waardoor Medusa wordt neergezet als machtig/sterk.
 - De (kunstmatige) pupillen zijn vervreemdend / maken Rihanna onmenselijk / van een andere wereld, waardoor Medusa onbereikbaar/onbenaderbaar lijkt / wordt neergezet als machtig/sterk / vrouwelijke wreker.
 - De slangen op Rihanna's hoofd en/of lichaam / de lange / zwart gelakte / geaccentueerde nagels lijken gevaarlijk, waardoor Medusa onbereikbaar/onbenaderbaar lijkt / wordt neergezet als machtig/sterk.
 - Rihanna heeft een tatoeage van een vrouw met vleugels, die doet denken aan (antieke/Egyptische / vrouwelijke) goden, waarmee ze naar een goddelijke status / oude afkomst / relatie met de goden (als priesteres) verwijst.

8 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

Het personage Ajax als verbeelding van de figuur Medusa past bij het postmodernisme, omdat (twee van de volgende):

- (geen één / absolute waarheid) de onhandige, zachtaardige Ajax (het goede) het tegenovergestelde lijkt te zijn van Medusa als wreker (het kwade) (waardoor het eenduidige perspectief van Medusa als wreker wordt doorbroken / een nieuw beeld van Medusa ontstaat).
- (grenserving hoge en lage kunst) Medusa als mythologisch figuur / onderdeel van de klassieke (vaak beschouwd als hoge) cultuur wordt gebruikt voor een personage in een hedendaagse tv-serie (die door een groot publiek bekeken wordt, lage cultuur).
- (citatoren) er verwezen wordt naar twee bestaande / mythologische figuren (Ajax en Medusa) (die in een personage worden gecombineerd).
- (eclecticisme) Ajax een (stijl)vermenging laat zien van een traditioneel beeld van Medusa, verwerkt in een film(personage).
- (grenserving) de jongen Ajax (uiterlijke) kenmerken vertoont die verwijzen naar de vrouwelijke figuur Medusa (slangenhaar) / het personage Ajax een combinatie van genders lijkt te zijn.

per juist antwoord

1

Blok 2 Spiritualiteit in de kunst

9 maximumscore 2

twee antwoorden, bijvoorbeeld:

- De uitvinding van röntgen / radiogolven: (dit inspireerde beeldend kunstenaars om) de tot dan toe onzichtbare wereld van de moleculen / het inwendige van de mens te onderzoeken.
- De uitvinding van film: (dit inspireerde beeldend kunstenaars om) beweging te onderzoeken.
- De uitvinding van de kleine / draagbare fotocamera: (dit inspireerde beeldend kunstenaars om) het alledaagse te onderzoeken.
- De uitvinding van de auto: (dit inspireerde beeldend kunstenaars om) snelheid / machines te onderzoeken.
- De uitvinding van het vliegtuig: (dit inspireerde beeldend kunstenaars om) de wereld vanuit de lucht te onderzoeken.
- De uitvinding van de telefoon: (dit inspireerde beeldend kunstenaars om) geluid (als abstracte / autonome vorm) te onderzoeken.

per juist antwoord

1

Opmerking

Alleen als technologische uitvinding mét toelichting juist is, 1 scorepunt toekennen.

10 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

(Een abstracte vormtaal past bij het verbeelden van het spirituele, omdat) het spirituele niet tot de waarneembare wereld behoort / geen vaste (herkenbare) vorm heeft, net als een abstracte vormtaal.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 3

- artistiek voordeel (twee van de volgende): 2
 - uitwisselen / leren van (onbekende / nieuwe) hanteringswijzen
 - uitwisselen / leren van (onbekende / nieuwe) technieken
 - uitwisselen / leren van (onbekende / nieuwe) werkwijzen / (werk)processen
 - uitwisselen van ideeën
 - samen exposeren
 - samen experimenteren / onderzoeken
 - netwerk vergroten / uitbreiden

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

- economisch voordeel (een van de volgende): 1
 - delen van kosten voor huur / eten / materialen
 - delen van ateliers / werkplaatsen / expositieruimtes
 - delen van materialen

12 maximumscore 4

afbeelding 2:

- (kleur) sterke kleurcontrasten en/of felle kleuren / kleuren die afwijken van de werkelijkheid 1
- (hanteringswijze) losse toetsen / korte / dikke / grove verfstreken 1

afbeelding 3:

- (ruimte) verschillende perspectieven / plat vlak / geen lineair perspectief 1
- (vorm) vormen worden teruggebracht tot hun essentie / tot gestileerde vormen en/of tot (hier en daar) geometrische vlakken / fragmentarische opbouw 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Kunstenaars konden geld verdienen met hun werk (door het aan Tak van Poortvliet te verkopen).
- Kunstenaars werden door Tak van Poortvliet (in Nederland) bekend / onder de aandacht gebracht (bij gelijkgestemden / andere avantgardistische kunstenaars).
- Kunstenaars kregen (artistieke) waardering voor hun werk van andere kunstenaars of van bezoekers.
- Kunstenaars (hadden toegang tot / zicht op de gehele collectie en) konden geïnspireerd raken door (het werk van) andere kunstenaars.
- Het werk van kunstenaars kreeg (door opgenomen te zijn in een verzameling) een kwaliteitsoordeel dat in verband werd gebracht met (het oeuvre van) andere kunstenaars.

per juist antwoord

1

14 maximumscore 2

- (De keuze voor glas-in-lood past bij het spirituele, omdat) het licht dat van boven / vanuit de hemel door het glas-in-lood valt (zoals bij kerkrampen) het goddelijke / hemelse / bovenaardse zichtbaar / kleurrijker maakt. 1
- (Haar ideaal past bij de opvattingen van de avant-garde aan het begin van de twintigste eeuw, omdat) Van Heemskerck zocht naar een andere / vernieuwende (interdisciplinaire) vormtaal om kunst te integreren in de samenleving (en de maatschappij te veranderen). 1

15 maximumscore 2

- vorm (een antwoord, bijvoorbeeld): 1
 - De spiraal verwijst naar een slakkenhuis / schelp.
 - De ronde / gestileerde figuren / vormen verwijzen naar kiezels / zandkorrels / zaaddozen.
- kleur (bijvoorbeeld): De aardse / zachte / verzadigde kleuren verwijzen naar (de kleuren van) de zee / dauwdruppels / de zonsopgang / bloemen / het strand. 1

Opmerking

Alleen als de beschrijving van het aspect juist is en in verband staat met de verwijzing, 1 scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 1

De aandacht voor het werk van Hilma af Klint past bij hedendaagse sociaalmaatschappelijke veranderingen, omdat (een van de volgende):

- er heden ten dage meer (her)waardering is voor vrouwelijke kunstenaars / diversiteit (in de kunstwereld) / sneller onderzoek wordt gedaan naar (onbekende) vrouwelijke kunstenaars (waardoor Af Klint nu als pionier van de abstracte kunst wordt erkend).
- musea een inclusiever beleid (moeten) voeren waardoor er meer aandacht is voor vrouwelijke kunstenaars / voor nieuwe, grote verhalen.
- de vormgeving van haar werk gebaseerd is op de natuur en daarmee aansluit bij de actuele zorgen over het milieu / over klimaat(veranderingen).

Blok 3 Een levend kunstwerk

17 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

Juist avant-gardekunstenaars zoals Man Ray waren geïnteresseerd in Casati, omdat (twee van de volgende):

- haar antiburgerlijke (levens)houding / vrije/individuele manier van leven paste bij het leven dat avant-gardekunstenaars idealiseerden.
- haar (financiële) onafhankelijkheid / zelfstandigheid als vrouw (mecenas) paste bij het leven dat avant-gardekunstenaars idealiseerden.
- haar excentrieke / theatrale verschijning / manier van kleden een inspiratiebron was voor avant-gardekunstenaars waarmee zij zich afzetten tegen de academische regels / tradities.
- Casati werk/experimenten van avant-gardekunstenaars (waarvoor een kleine / geen markt was) kocht / hen financierde (waardoor ze vernieuwend onderzoek mogelijk maakte).
- Casati feesten organiseerde (waarvoor zij verschillende kunstenaars uitnodigde) waarbij avant-gardekunstenaars elkaar / als gelijkgezinden konden ontmoeten / ideeën konden uitwisselen / een netwerk konden opbouwen.

per juist antwoord

1

18 maximumscore 2

- (“surrealistische versie”) Het portret toont drie paar / ‘bewogen’ ogen / is een vervorming / vervreemding van de werkelijkheid en kan daarom gezien worden als een verbeelding van het onderbewuste / het innerlijk van Casati. 1
- (Het technische mankement paste uiteindelijk bij Man Rays surrealistische werkwijze, omdat) toeval / ongecontroleerd-zijn werd nagestreefd / omarmd door surrealistische kunstenaars. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 4

- cameravoering (twee van de volgende): 2
 - (kadrering) Het model bevindt zich meestal/vaak in het midden van het shot, waardoor ze het centrum vormt van het beeld en de nadruk ligt op haar kleding (en minder op de ruimte).
 - (kadrering) Het model is altijd in full shot / medium full shot in beeld gebracht / er worden geen/nauwelijks close-ups gemaakt, waardoor haar gehele outfit goed te zien is.
 - (cameraperspectief) Het model wordt veelal van onder in beeld gebracht (kikvorsperspectief), waardoor de blik van de kijker langs de kleding wordt geleid.
 - (camerabeweging) De camerabewegingen zijn langzaam (in een tilt-shot), waardoor de kleding rustig bekeken kan worden.
 - (camerabeweging) De camera volgt het lichaam van het model / de kleding (van boven naar beneden), waardoor de belijning van de kleding goed te zien is.
 - (camerabeweging) De camera beweegt langzaam naar het model toe / zoomt langzaam in (van full shot naar medium full shot), waardoor de kleding vanuit verschillende afstanden bekeken wordt.

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

- montage (twee van de volgende): 2
 - De beelden worden in slow motion afgespeeld, zodat de beweging van de kleding benadrukt wordt / waardoor het verhalende aspect van de videoclip verdwijnt.
 - De shots duren relatief lang (zodat het model bepaalde poses lang kan vasthouden), waardoor de plooi van de kleding benadrukt wordt.
 - De (specifieke) shots van de kleding duren langer dan de overige shots (van de ruimte), waardoor de kleding veel / uitgebreid aandacht krijgt.
 - (Bijna) elk shot laat (achtereenvolgens) een nieuwe outfit zien, waardoor verschillende kledingstukken (uit de collectie) getoond worden.
 - Er zijn verschillende shots van één outfit te zien, waardoor die uitgebreid / van alle kanten (in totaal, in detail, voor- en achterkant) bekeken wordt.
 - Verschillende shots vloeien in elkaar over (dubbelbeeld), waardoor je dezelfde kleding zowel in het geheel als gedeeltelijk tegelijkertijd te zien krijgt.

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 2

twee antwoorden, bijvoorbeeld:

- Casati organiseerde extravagante feesten: (dit is inhoudelijk interessant, omdat) verschillende verhaallijnen / tegengestelde personages tegelijkertijd (op één plek) opgevoerd kunnen worden.
- Casati heeft grote rijkdom en grote armoede gekend: (dit is inhoudelijk interessant, omdat) het een (dramatische) ontwikkeling en/of een plotwending / contrast / omkering mogelijk maakt.
- Casati was een onafhankelijke / eigenzinnige vrouw: (dit is inhoudelijk interessant, omdat) haar acties / teksten moeten passen bij haar (complexe) karakter / persoonlijkheid.
- Casati had verschillende relaties: (dit is inhoudelijk interessant, omdat) er aanknopingspunten zijn voor romantische verhaallijnen.
- Casati trok veel op met bekende mensen / kunstenaars: (dit is inhoudelijk interessant, omdat) verschillende verhaallijnen opgevoerd kunnen worden / er gerefereerd kan worden aan bekende mensen.
- Casati verliest haar geld door de economische crisis in de jaren 30: (dit is inhoudelijk interessant, omdat) er gerefereerd kan worden aan bestaande, maatschappelijke / historische gebeurtenissen.
- Casati's leven eindigt treurig: (dit is inhoudelijk interessant, omdat) het ruimte biedt voor een climax met afloop.

per juist antwoord

1

Opmerking

Alleen als element mét inhoud juist is, 1 scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 maximumscore 3

- ruimte (twee van de volgende): 2
 - (richting) De acteurs blijven (verspreid door de ruimte) staan op dezelfde plek zoals ook een geportretteerde op een plek (blijft) staan / is vastgelegd.
 - (richting) De acteurs houden hun blik gericht op één punt zoals ook een geportretteerde zijn/haar blik niet verandert.
 - (hoogtelagen) De acteur die D'Annunzio speelt, staat op een verhoging / sokkel zoals ook sommige portretten/bustes hoog / op een sokkel staan.
 - (hoogtelagen) De acteurs bevinden zich op verschillende hoogtelagen zoals ook mensen op een (groeps)portret verder weg en dichterbij staan / zoals (groeps)portretten in een museum vaak op verschillende hoogtes staan tentoongesteld.
 - (vorm van het lichaam) De hoekige vormen van de armen (gekadreerd rondom het gezicht) versterken het idee van een lijst bij een (groeps)portret.

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

- tijd (een van de volgende): 1
 - De acteurs houden hun poses enkele tellen vast alsof ze steeds een ander portret van zichzelf laten zien.
 - De bewegingen van de acteurs zijn vooral vertraagd / de acteurs bewegen zeer langzaam, zodat de houdingen worden benadrukt, net als bij een portret.
 - De acteurs bewegen nauwelijks, deze verstillig doet denken aan een portret, waarin ook geen beweging is.

22 maximumscore 3

De dansers (drie van de volgende):

- maken gestileerde / strakke (arm- en hand)bewegingen rondom het hoofd (kadreren / omlijsten het hoofd).
- houden hun poses enkele tellen vast (freezes).
- herhalen hun bewegingen / posities.
- wisselen snel van houding / pose.
- dansen op de plek.
- focussen zich op / staan gedraaid naar het licht.
- dansen vloeiend / elegant.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

23 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- Casati zag zichzelf als een kunstwerk en stond op afstand van / bewoog zich weg van haar bewonderaars, net als een kunstwerk in een museum dat op afstand staat van de toeschouwers / net als de toeschouwers in een museum die afstand dienen te bewaren van het kunstwerk.
- Casati behoorde tot de elite / was beroemd en stond daardoor op (sociaalmaatschappelijke) afstand van / was niet bereikbaar voor / bewoog zich weg van het ‘gewone’ volk.
- Casati was aan het einde van haar leven alleen en stond daardoor op (sociaalmaatschappelijke) afstand van / was niet bereikbaar voor / bewoog zich weg van de elite / haar vrienden / van iedereen.

Blok 4 Nieuwe verhalen

24 maximumscore 2

Theater is een geschikte kunstvorm om historische gebeurtenissen inzichtelijk te maken voor een breed publiek, omdat (twee van de volgende):

- theater een totaalervaring is, waardoor het publiek vanuit verschillende kanten / vanuit tekst, muziek, theatrale vormgeving een indruk / een compleet/completer beeld krijgt van / extra informatie krijgt over historische gebeurtenissen.
- theater historische gebeurtenissen vaak vanuit verschillende personages naspeelt, waardoor het publiek (doorgaans) weinig moeite hoeft te doen om zich in te leven in personages / identificatie makkelijker is.
- theater historische gebeurtenissen / situaties zichtbaar maakt (theatrale vormgeving), waardoor het publiek (doorgaans) weinig moeite hoeft te doen om zich een situatie voor te stellen.
- een theatervoorstelling een bepaalde / (meestal) korte(re) duur heeft, waardoor het publiek relatief snel een indruk krijgt van historische gebeurtenissen.
- theater het publiek op een toegankelijke wijze kan confronteren / aan het denken kan zetten over historische gebeurtenissen.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 4

- spel van het lichaam (een van de volgende): 1
 - gebaren en bewegingen (een van de volgende):
 - Vader / Stanley loopt (langzaam) achterwaarts weg.
 - Etta / Millie / Glenn blijft/blijven op de plek staan / staat/staan stil.
 - Etta / Millie / Glenn beweegt/bewegen langzaam (terwijl ze meer / andere kledingstukken aandoen).
 - (handeling) Etta / Millie / Glenn doet/doen meer / andere kledingstukken aan.

- muziek (drie van de volgende): 3
 - De muziek stopt even.
 - De muziek wordt langzamer / het tempo verandert (van up tempo naar langzaam).
 - De (ritmische begeleiding op) piano / drums / bas verandert naar een (lyrische / grillige) saxofoonsolo.
 - Er is een saxofoonsolo met effecten / met vertraging (delay) te horen.
 - Er is een soundscape (geluidseffect van een zee) te horen.

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

26 maximumscore 3

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- (warm) Het gezin begroet / zorgt voor / complimenteert de andere flatbewoners en/of de flatbewoners eten samen / mogen bij elkaar mee-eten (en dat is persoonlijk / vriendelijk en/of getuigt van een warme / betrokken band met de bewoners). 1
- (kleurrijk) De mensen die in de flat wonen, behoren tot verschillende culturen / etniciteiten. 1
- (microkosmos) Het gezin lijkt de andere flatbewoners te kennen alsof ze in een klein dorp wonen (iedereen kent elkaar) / er wonen (veel) verschillende mensen / (grote en kleine) gezinnen (in één flat). 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 3

- theatrale vormgeving (twee van de volgende): 2
 - (kostuum) Het personage Heloïse Holband draagt witte kleding (waaruit blijkt dat zij een (goede) geest / witte Obia is).
 - (belichting) Het personage Heloïse Holband wordt groen / blauw belicht / staat in een spotlicht (waaruit blijkt dat zij in contact staat met het bovennatuurlijke / spirituele en/of het goddelijke vertegenwoordigt).
 - (rekwisiet) Het personage Heloïse Holband draagt een flesje met water / spuugt water uit (waaruit blijkt dat zij (in een roes) contact maakt met geesten / zij op een natuurgeest lijkt).
 - (muziek) Er wordt gezamenlijk gezongen / er klinkt (Afrikaanse) muziek / een percussiesolo om het personage Heloïse Holband als (goede) geest op te roepen / een ritueel te laten uitvoeren.

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

- (mise-en-scène) Het personage Heloïse Holband (een van de volgende): 1
 - staat hoger / dichterbij de hemel dan de andere personages (waaruit haar positie als (goede) geest / haar relatie tot de goden / het bovennatuurlijke blijkt).
 - kijkt de anderen niet / nauwelijks aan en/of de anderen kijken omhoog / tegen haar op (waaruit haar positie als (goede) geest / haar relatie tot de goden / het bovennatuurlijke blijkt).
 - staat op grote afstand van de andere personages (waaruit haar positie als (goede) geest / haar relatie tot de goden / het bovennatuurlijke blijkt).

28 maximumscore 1

een van de volgende:

- Jungerman legt door het plaatsen van latten (letterlijk) verbindingen tussen de (Afro-)Surinaamse cultuur en de Nederlandse (modernistische) kunst en/of brengt beide in één framework samen.
- Jungerman combineert voorwerpen die gerelateerd worden aan Suriname / de (Afro-)Surinaamse cultuur (Winti/religieuze stoffen/ foto's / een kokosnoot) met beeldelementen die gerelateerd worden aan De Stijl / het constructivisme / (modernistische) kunstenaars als Gerrit Rietveld of Piet Mondriaan (houten / zwarte latten / horizontale, zwarte lijnen / primaire kleuren).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 1

(Kunst kan bijdragen aan het vertellen van nieuwe, grote verhalen door) nieuwe / andere invalshoeken/perspectieven te laten zien en/of door deze verhalen op nieuwe / andere manieren toegankelijk te maken.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 24 juni.

6 Bronvermeldingen

Blok 1

- afbeelding 1 foto van Rihanna door Damien Hirst, opgenomen op de cover van GQ, 2013, <https://www.gq.com/story/see-rihanna-as-a-topless-medusa-on-the-cover-of-british-gq>
- filmfragment 1 een opvoering van *Persée* uit 2004 door Opera atelier Toronto (Canada), <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=vpORinLnFug&t=3979s>
- filmfragment 2 een opvoering van *Persée* uit 2004 door Opera atelier Toronto (Canada), <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=vpORinLnFug&t=3979s>
- filmfragment 3 *Wednesday*, regisseur Tim Burton, 2022, <https://www.youtube.com/watch?v=NpYtJhikKgc>

Blok 2

- afbeelding 1 Piet Mondriaan, *Evolutie*, 2013, <https://www.kunstmuseum.nl/nl/collectie/evolutie>
- afbeelding 2 Jacoba van Heemskerck, *Twee bomen*, 1910, <https://www.kunstmuseum.nl/nl/collectie/twee-bomen>
- afbeelding 3 Piet Mondriaan, *Paysage*, 1912, <https://www.kunstmuseum.nl/nl/collectie/paysage-landschap>
- afbeelding 4 Jacoba van Heemskerck, raam voor de vestibule van villa Wulffraat, 1920, <https://edwinscharffmuseum.de/en/exhibition/jacoba-van-heemskerck/>
- afbeelding 5 Hilma af Klint, *Jeugd*, 1907, *Hilma af Klint, Paintings for the Future*, T. Bashkoff, 2018, p.108

Blok 3

- afbeelding 1 Man Ray, *Luisa Casati (verkleed als Elisabeth van Oostenrijk)*, 1935, <https://www.sothebys.com/en/articles/luisa-casati-man-rays-muse-and-subject>
- afbeelding 2 Man Ray, *Luisa Casati*, 1922, <https://www.centrepompidou.fr/fr/ressources/oeuvre/cn7yEda>
- afbeelding 3 de fonteinjurk van Paul Poiret, gedragen door Luisa Casati, ca.1920, <http://www.intothefashion.com/2014/04/inspiration-marchesa-luisa-casati-in.html>
- afbeelding 4 het personage Luisa Casati, *Ritratto*, De Nationale Opera, <https://www.operamagazine.nl/binnenkort/51688/ritratto-beleeft-virtuele-wereldpremiere/>
- filmfragment 1 reclame voor modemerken Alberta Ferretti, regie Luigi & Iango, 2016, https://www.youtube.com/watch?v=_qd5W6eZ4f4
- filmfragment 2 *Ritratto*, De Nationale Opera, regie: Marcel Sijms, muziek: Willem Jeths, kostuums: couturier Jan Taminiau, choreografie: Zino Ainsley Schat, 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=X7jYojBp2lg>
- filmfragment 3 *Vogue*, Madonna, 1990, <https://www.youtube.com/watch?v=GuJQSAiODqI>
- filmfragment 4 uit de documentaire *Re-making the opera Ritratto*, 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=cPGLWiziVok>

Blok 4

- afbeelding 1 Remy Jungerman, *GUARDIAN HAVANA*, katoen textile, kokosnoot, legplanken, fotoprints, flessen, jeneverkruiken, hout, 2009, <https://www.stedelijk.nl/en/news/remy-jungerman-2>
- filmfragment 1 *De Gliphoeve*, theatergroep Orkater en Bijlmer Parktheater, regie Geert Lageveen, 2022 met vriendelijke toestemming van theatergroep Orkater en Bijlmer Parktheater
- filmfragment 2 *De Gliphoeve*, theatergroep Orkater en Bijlmer Parktheater, regie Geert Lageveen, 2022 met vriendelijke toestemming van theatergroep Orkater en Bijlmer Parktheater
- filmfragment 3 *De Gliphoeve*, theatergroep Orkater en Bijlmer Parktheater, regie Geert Lageveen, 2022 met vriendelijke toestemming van theatergroep Orkater en Bijlmer Parktheater

Alle internetbronnen zijn voor het laatst geraadpleegd omstreeks augustus 2023.

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.